

NORGES HØYESTERETT

Den 23. august 2007 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2007-01473-A, (sak nr. 2007/527), straffesak, anke,

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Bjørn Enoksen Ristesund)

mot

A (advokat Gunnar K. Hagen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Gussgard**: Hovedspørsmålet i saken er om klage etter straffeprosessloven § 59a første ledd nr. 1 over henleggelse av en straffesak må fremsettes skriftlig.
- (2) B anmeldte 20. august 2004 grovt tyveri av lydutstyr fra lager på et hotell og begjærte gjerningsmannen tiltalt og straffet. Samme dag møtte A på lensmannskontoret og fortalte at han hadde borttatt utstyret og plassert det på et lager. Haugaland og Sunnhordland politidistrikt foretok ransaking, og politiet fant da flere av de borttatte gjenstandene. A hevdet at lydutstyret tidligere var urettmessig fjernet fra konkursboet i et selskap han var eier av.
- (3) Den 20. mai 2005 besluttet politiadvokat Odd Egil Nesse å henlegge saken etter bevisets stilling. B ble underrettet om dette ved brev av 25. mai 2005. Av brevet fremgikk at klagefristen var tre uker. Den 8. juni samme år kontaktet han politiadvokaten over telefon. Om han da påklaget henleggelsen, er et bevisstema i saken. Etter utløpet av klagefristen i straffeprosessloven § 59a sendte B en skriftlig klage, datert 22. juni 2005.
- (4) Politiadvokaten omgjorde henleggelsen. A ble underrettet om dette i brev 12. juli 2005. Forelegg ble utferdiget mot ham 23. juni 2006 for overtredelse av straffeloven § 393. Forelegget ble ikke vedtatt. Saken ble sendt Haugesund tingrett, og dom ble avsagt 9. november 2006 med slik domsslutning:

”I. A, født 00.00.1979, dømmes for
1 overtredelse av: straffeloven § 393

gjerningstidspunkt: 18.8.2004
straffen settes til: en bot stor kr. 6000,- kronersekstusen 00/100, eller hvis botten ikke betales/inndrives, en straff av fengsel i 8 – åtte – dager.

II. Han ilegges videre sakskostnader med kr. 2500,- kronertotusenfemhundre 00/100.”

- (5) A påanket dommen for så vidt gjaldt saksbehandlingen. Han gjorde blant annet gjeldende at saken skulle vært avvist av tingretten fordi klage over henleggelsen først ble fremsatt etter klagefristens utløp. Gulating lagmannsrett avsa kjennelse 21. mars 2007 med slik slutning:

”1. Haugesund tingretts dom oppheves.

2. Saken avvises.”

- (6) Lagmannsretten fant at uttrykksmåten i den skriftlige klagen indikerte at klage først ble fremsatt 22. juni 2005. I den utstrekning dette var uklart, måtte uklarheten komme A til gode. Men uansett tilfredstilte telefonsamtalen ikke det krav til skriftlighet som etter lagmannsrettens mening måtte stilles. Skriftlig klage var fremsatt for sent.
- (7) Påtalemyndigheten har påanket kjennelsen. Anken gjelder bevisvurderingen og lovanvendelsen ved avgjørelsen om å avvise saken.
- (8) *Jeg er kommet til at anken må forkastes, og tar først for meg lovtolkningen.*
- (9) Straffeprosessloven § 59a gir blant annet regler om hvilke vedtak som kan påklages, hvem som har klagerett og om klagefrist. Bestemmelsen setter ingen krav til klagens form eller innhold. Forarbeidene sier heller ikke noe om slike krav. Spørsmålet er da om det foreligger tungtveiende hensyn som tilsier at det må settes som vilkår for behandling av en klage at den er fremsatt skriftlig.
- (10) Av interesse er straffeprosessloven § 312 første ledd om at siktedes anke skal fremsettes ”skriftlig eller muntlig for den rett som har avsagt dommen, eller for påtalemyndigheten”. Etter annet ledd skal en muntlig ankeerklæring som ikke er fremsatt ved domsavsigelsen, ”på stedet settes opp skriftlig, dateres og undertegnes av den ankende og mottakeren”. Kjæremål skal etter § 380 første ledd fremsettes ”skriftlig eller muntlig for den rett hvis avgjørelse angripes”, og § 312 annet ledd er gitt tilsvarende anvendelse.
- (11) Siden både anke og kjæremål i straffesaker kan fremsettes muntlig, gir ikke disse reglene noe grunnlag for å kreve at en klage etter straffeprosessloven § 59a bare kan fremsettes i skriftlig form – snarere tvert imot.
- (12) Forvaltningsloven har detaljerte klageregler, men loven gjelder ikke for straffesaker, jf. § 4 første ledd bokstav b. I Rt. 2004 side 1997 ble det reist spørsmål om straffeprosessloven § 59a likevel kunne utfylles med reglene i forvaltningsloven § 33 andre ledd første og annet punktum om kompetanse for vedtaksorganet til selv å endre et vedtak etter klage. Prosessøkonomiske hensyn talte for samme kompetanseregulering på straffeprosesslovens område, og Høyesterett konkluderte i tråd med dette. Om forholdet til forvaltningsloven uttalte førstvoterende:

”Reglene om klage over påtalevedtak ble til etter mønster av forvaltningslovens regler om klage. Dette kommer til uttrykk en rekke steder i lovforarbeidene, blant annet i Ot.prp. nr. 53 (1995-1996) side 5 om rettslig klageinteresse, side 9 om klagefristens lengde og side 10 om å begrense klageretten til nærmeste overordnede påtalemyndighet. Og Straffelovkommisjonen, som i NOU 1992: 23 foreslo de klageregler som det senere lovvedtaket bygget på, uttalte på side 273 at ”(f)orvaltningslovens regler bør... være retningsgivende så langt de passer” ved utformingen av nærmere regler om hvordan klager skal behandles.”

- (13) Jeg er enig i at det generelt kan være grunn til å se hen til forvaltningslovens regler når det gjelder klage etter straffeprosessloven § 59a, men etter min mening bør ikke det føre til krav om skriftlig klage.

- (14) Jeg peker først på ordlyden i forvaltningsloven § 32 første ledd, der det heter at en klage skal ”fremsettes for det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket; dersom muntlig klage er tillatt, skal erklæringen settes opp skriftlig av vedkommende forvaltningsorgan”. Hovedregelen er at en klage skal fremsette skriftlig, men loven gjelder forvaltningen i sin alminnelighet, jf. § 1, og det er visse unntak. Etter forvaltningslovforskriften bør forvaltningsorganet hjelpe til med å sette opp klage når det synes å være behov for det. For det andre skiller spørsmålet om skriftlighet seg sterkt fra situasjonen i Rt. 2004 side 1997 ved at det er tale om å innfortolke et formkrav som vil kunne føre til rettstap for klageren – det være seg mistenkte/siktede eller en annen med rettslig klageinteresse – dersom kravet ikke blir oppfylt.

- (15) Mitt syn er altså at det etter § 59a ikke kreves at en klage må fremsettes i skriftlig form. Et annet spørsmål er om en muntlig klage skal kunne tas under behandling dersom den ikke innen klagefristens utløp eller umiddelbart etterpå, blir nedskrevet av den som mottar den eller av klageren selv etter henstilling fra påtalemyndigheten. Jeg viser her til de nevnte regler som gjelder om dette for anke og kjæremål i straffeprosessloven samt forvaltningsloven § 32 første ledd.

- (16) Hensynet til klarhet og notoritet i spørsmålet om en klage er fremsatt innen klagefristen, veier tungt. I særlig grad gjelder dette klage fra andre enn en mistenkt eller siktet. Det må imidlertid kunne legges til grunn at påtalemyndigheten normalt vil nedtegne at et vedtak er påklaget og når dette skjedde. Men hvordan klagen håndteres, vil klageren ikke alltid kunne kontrollere. Å innføre en frist for å få klagen i skriftlig form, vil også kunne medføre nye tolkingsproblemer. For min del finner jeg det tilstrekkelig å kreve klare bevis for at klagefristen ble overholdt, og at hensikten med henvendelsen ikke bare var å gi uttrykk for misnøye med avgjørelsen, men å fremsette en formell klage.

- (17) I vår sak er det spørsmål om henleggelsen av saken ble påklaget i telefonsamtalen 8. juni 2005. Dette er et bevisspørsmål som ikke gjelder skyldspørsmålet, og straffeprosessloven § 306 annet ledd får ikke anvendelse. Høyesterett har således full kompetanse.

- (18) I dommen sier tingretten: ”Aktor har informert retten om at klage over henleggelsen ble fremsatt av fornærmede; B per telefon den 8.6.2005.” Tingretten la avgjørende vekt på dette. Som nevnt mente lagmannsretten at den skriftlige klagen indikerte at klage først ble fremsatt 22. juni 2005. Den første setningen i dette brevet lyder: ”Viser til telefonsamtale med Nesse kl 13.45 den 08.06.05 og påklager herved avgjørelsen i denne saken.” Verken B eller politiadvokat Nesse forklarte seg for lagmannsretten. For Høyesterett er det ikke ført andre bevis enn for lagmannsretten. Jeg er enig med lagmannsretten i at det hefter en

viss uklarhet ved om klage ble fremsatt 8. juni 2005, og dette må komme A til gode. Tilstrekkelig bevis for at klagen ble fremsatt i rett tid kan ikke anses ført.

(19) Etter dette blir anken å forkaste.

(20) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

(21) Dommer **Oftedal Broch:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(22) Dommer **Indreberg:** Likeså.

(23) Dommer **Tønder:** Likeså.

(24) Dommer **Gjølstad:** Likeså.

(25) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: